

גזונטהייט! בעברית

:: אסי סיקורל

המשפחה לחיים באזרחות. לאחר התחלת שנת הקולג' הראשונה תוקף את פאטץ' משבר דכאוני בעקבותיו הוא מחליט לאשפז את עצמו בבית חולים פסיכיאטרי.

בזמן האשפוז נחשף פאטץ' לעולם הרפואה והפסיכיאטריה. הוא יוצא לעבודה כמתייק במשרד ממשלתי ומתחיל להתנסות ולחקור התנהגות של בני אדם. הוא מנסה להפתיע אנשים ולראות את תגובותיהם במצבים בלתי צפויים. מחיוג מספר טלפון אקראי ופיתוח שיחה כמה שיותר ארוכה עם הצד השני, דרך הצמדות לאנשים במעלית, חיבוק ברחוב, חיקוי הליכה בפנטומימה וראיונות רחוב עם שאלות מוזרות. אחרי הפיכת מקום העבודה האפרורי למקום סוער וצוחק באמצעים שונים ומשונים, מחליט פאטץ' ללמוד רפואה. בלימודי הרפואה נחשף הסטודנט התמים לתחלואי המקצוע: טיפול מכניסטי; התרחקות מכוונת מהמטופל (שמירה על מרחק מקצועי); מקצוע שהופך את אט לעסק כלכלי; רופאים ואנשי צוות שחוקים ועצובים.

התמקצעות והתווית החלום

לאחר סיום בית הספר מתחיל פאטץ' התמחות ברפואת ילדים, אולם לאחר מספר חודשים הוא מחליט להפסיק את ההתמחות ופותח מרפאה חינוכית בביתו. יחד עם קבוצת חברים הם מקיימים את המרפאה בעזרת עבודות חיצוניות. פאטץ' חוזר לעבודות התיוק כדי לממן את הזכות לעסוק ברפואה. הקבוצה שמתגבשת עוברת לעבוד בבית גדול בצורה שיתופית, ומקבלת לתוכה כל אדם חולה באשר הוא בלי לבקש דבר בתמורה.

הרעיון של פאטץ' הוא לתת כל שירות רפואי, כולל השירות היקר ביותר באמריקה, בחינם לחלוטין. העובדים אצלנו יעבדו בחינם, הוא אומר, תמורת חיים בקהילה של בית החולים. כל הצרכים יסופקו לאנשי הצוות ובני משפחתם,

לכל מי שחי רפואה, לכל מי שעובד בתעשייה, לכל מי שחולה לפעמים. לכולנו. ספרו של פאטץ' אדאמס "גזונטהייט!" יצא סוף סוף בעברית בהוצאת אור-עם. לכל מי שלא ראה את הסרט או שמע את השם – פאטץ' אדאמס הוא רופא, מהפכן, ליצן הוא ליצן והוגה של מערכות בריאות. זהו ספרו הראשון וסוף סוף הוא יוצא גם בעברית. מדובר בספר רציני המתווה תוכנית לבית חולים אוטופי-ממשי. מדובר באור באפלה: באפשרות הקלושה שיכול להיות אחרת, שהרפואה יכולה לחזור ולטפל באנשים בצורה כוללת ואוהבת.

ביוגרפיה

פאטץ' אדאמס נולד בבסיס חיל אוויר אמריקאי בגרמניה כבן לקצין צבא הלום קרב בהסתר. רוב ילדותו עברה בבסיסי צבא. פאטץ' מתאר את עצמו כנער סקרן, בלעץ ספרים כרוני, שאוהב התנסויות מכל הסוגים. בגיל 16 נפטר אביו באופן פתאומי. בעקבות מות האב, עוברת

הוא מתחיל להתנסות ולחקור התנהגות של בני אדם... לראות את תגובותיהם של אנשים במצבים בלתי צפויים. מחיוג מספר טלפון רנדומאלי ופיתוח שיחה כמה שיותר ארוכה עם הצד השני, דרך הצמדות לאנשים במעלית, חיבוק ברחוב, חיקוי הליכה בפנטומימה וראיונות רחוב עם שאלות מוזרות.

בלימודי הרפואה נחשף הסטודנט התמים לתחלואי המקצוע: טיפול מכניסטי; התרחקות מכוונת מהמטופל (שמירה על מרחק מקצועי); מקצוע שהופך את אט לעסק כלכלי; רופאים ואנשי צוות שחוקים ועצובים.

כל מטופל ומשפחתו
שיצטרפו אליו לחופשת
הריפוי הזו יסייעו לעבודת
הקהילה, איש ואישה לפי
יכולתם. אדם שלא יכול
לעמוד או לשטוף כלים, או
לעבוד בשדה, יקריא סיפורים
לצוות שיעבוד מסביב. או
ישיר שירים. או יפזר בועות
סבון לחלל האוויר.

עוד לפני נפילת החומה
הקרה היה מסע שנתי
של ליצנות לרוסיה; הם
היו באפגניסטאן; הם היו
בישראל בזמן מלחמת
המתאבדים; הם הקימו
השנה מרפאה בכפר קטן
באל סלוואדור. החברה
האלה פשוט מחפשים צרות.

אסי' סיקורל הוא
אבא לשלושה,
נשוי לאחת, רופא
קהילתי בנגב

המבודד. למרות שהזדעזע מהמראות והריחות,
הוא נתן הופעת יחיד מדהימה. הילד שכב, מרותק
לקסמים ולצבעים, ואנחנו החלפנו תחבושות
בשקט. ההשפעה היתה דומה בעיני לזו של
מורפיוס, ומאז הליצן הצדיק הופיע בכל יום
בשעת ההחלפה. מאוחר יותר השתמשתי בליצן
גם במחלקה הפנימית. המחלקה מאוכלסת לרוב
בקשישים עצובים. ניצלתי את שהותה של נערה
בת 17 במחלקה ובתואנה שגם היא ילדה ומגיע
לה שירותי ליצן משכתי את הליצן למחלקה.
הוא עבר מחדר לחדר ופיזר אהבה. בלוני סבון,
קיפולי בלונים, חיבוקים, שירים וזמבורות רעמו
במחלקה. המטופלים התאהבו והתפשטה אווירה
מדהימה במחלקה. הבנתי שמבוגרים חולים זקוקים
לפחות כמו ילדים לליצן, לצחוק, לאהבה בתוך
הסביבה הנוראית של בית החולים.

כיום, פאטץ' נוסע ברחבי העולם ומרצה את
משנתו. את הכסף שהוא מרוויח הוא מעביר
למכון גזונטהייט! במקביל, יחד עם אנשים
רבים אחרים, רופאים, אנשי רפואה, אנשי
לא רפואה וסטודנטים ובני משפחה, מסתובב
פאטץ' במקומות במשבר ומפיץ את הליצנות
והאהבה: עוד לפני נפילת החומה הקרה היה מסע
שנתי של ליצנות לרוסיה; הם היו באפגניסטאן;
הם היו בישראל בזמן מלחמת המתאבדים; הם
הקימו השנה מרפאה בכפר קטן באל סלוואדור.
החברה האלה פשוט מחפשים צרות.

האיש והאגדה

אחרי שראיתי את הסרט חיפשתי את הספר.
אחרי שקראתי את הספר נסעתי לראות את
האדם והאגדה. איש גבוה ורזה. לא כמו רובין
וויליאמס שגילם אותו בסרט ההוליוודי על
חייו. שיער ארוך ולבן שצבוע בכחול סבתות
שמנצנץ באור. בגדים צבעוניים צועקים, קול חזק
וכריזמה שיכולה למלא שני איצטדיוני כדורגל.
ספרו משמש כבר יותר מעשור כהשראה ובתי
חולים על פי המודל נבנו באוסטרליה. הרעיונות
מחלחלים לאט ובמקומות בלתי צפויים. הספר
פוקח עיניים ובעט ישבן. רוצו לקרוא.

כולל סביבת עבודה נהדרת בתוך הטבע, עם
נחל זורם באמצע, אגם לשחייה ולשיט, וחיים
בהם ההנאה והשמחה הם חלק אינטגרלי.

התפישה המקצועית של פאטץ' היא שהיכרות
עם המטופלים חייבת להיות עמוקה ושהעבודה
הרפואית היא קהילתית. ראיון של מספר שעות
ימשך בביקור בית בו יציץ הרופא החטטן
במגרות ובמקרר, יכיר את בני המשפחה כולם
וילמד מה הן האהבות, השנאות, השאיפות
והסודות של המטופל. ביחד יחליטו הרופא
והמטופל על הטיפול הרצוי, הרבה פעמים
בשימוש בצורות רפואה אלטרנטיביות. לכל
מטופל יהיה מטפל מרכזי אבל הצוות כולו
יטפל בו בצורה הוליסטית. ההיררכיה בבית
החולים תהיה שונה: רופא יעבוד יחד עם האחות
בהיררכיה המקובלת במחלקה, אבל בתורנות
בחדר האוכל האחות תפקח על עבודת הרופא.
כל מטופל ומשפחתו שיצטרפו אליו לחופשת
הריפוי הזו יסייעו לעבודת הקהילה, איש ואישה
לפי יכולתם. אדם שלא יכול לעמוד או לשטוף
כלים, או לעבוד בשדה, יקריא סיפורים לצוות
שיעבוד מסביב. או ישיר שירים. או יפזר בועות
סבון לחלל האוויר. בקהילה יהיו גם אמנים
וסדנאותיהם ישתלבו במערך הטיפול.

הגשמת החלום

מאמצע שנות השמונים עובד פאטץ' והקבוצה
שסביבו על הגשמת החלום. במשך השנים גדל
נפח העבודה במרפאה והקבוצה עוברת לחווה
חקלאית ליד העיר. הם מגייסים כסף וקונים שטח
אדמה כדי להקים בית חולים במודל האוטופי
שבנו. מאחר ואין כוונה לגבות תשלום או אפילו
לחייב את חברות הביטוח של המטופלים בעלי
ביטוח כזה, יש צורך בסכום גדול שיאפשר
למוסד לתפקד. בנוסף, פאטץ' מסרב לרכישה
של ביטוח נגד תביעות רשלנות. הוא מאמין
שהביטוח הזה גורם לאווירה של חוסר אמון
בין המטפל למטופל.

במקביל, ובעקבות העבודה הקבוצתית על
הנאה, אומנויות הבמה וצחוק, ייסד פאטץ'
את תנועת הליצנות הרפואית שהתפשטה
בעולם כולו.

היום, בכל בית חולים בישראל יש ליצנים
רפואיים שעובדים במחלקות הילדים בעיקר.
ראיתי את השפעת הליצן על הילדים. בזמן
החלפת תחבושות של ילד עם כוויות ממושטות,
(תהליך כואב עד מוות שכרוך בייסורי תופת
לילד וזעקות זועה שנמשכות לעיתים שעות
לאחר ההחלפה), משכתי את הליצן אל החדר